

61

Working Paper

**SILESIAN
UNIVERSITY**
SCHOOL OF BUSINESS
ADMINISTRATION IN KARVINA

Institute of Interdisciplinary Research

**Working Papers in Interdisciplinary
Economics and Business Research**

Ekonomická gramotnost podnikatele

Šárka Čemerková, Liběna Čespivová

Listopad 2018

Working Papers in Interdisciplinary Economics and Business Research

Silesian University in Opava
School of Business Administration in Karviná
Institute of Interdisciplinary Research
Univerzitní nám. 1934/3
733 40 Karviná
Czech Republic
<http://www.iivopf.cz/>
email: iiv@opf.slu.cz
+420 596 398 237

Citation

ČEMERKOVÁ, Š. and L. ČESPIVOVÁ, 2018. Ekonomická gramotnost podnikatele. *Working Paper in Interdisciplinary Economics and Business Research no. 61*. Silesian University in Opava, School of Business Administration in Karviná.

Abstract

Šárka Čemerková, Liběna Čespivová: **Ekonomická gramotnost podnikatele**

Today literacy is the springboard for a successful life. In the current world, it cannot be illiterate. And it is not just literacy in the basic sense, i.e. the ability to read, write and alternatively also count, but to have the whole range of other types of literacy that are usually specified by the adjective before the word literacy itself. One of them is also economic literacy. Literacy is understood as a set of competencies, i.e. the abilities of a given individual realized in the context of reality. The type of literacy then determines what competences, i.e. what area is related. Economic literacy should thus be defined as a set of certain competencies in the economic sphere. The aim of the text is therefore to discuss the approach to defining entrepreneurial competences and defining the concept of economic literacy of the entrepreneur.

Key words

Ekonomická gramotnost, EntreComp, gramotnost, kompetence

JEL: M13, M21

Contacts

Šárka Čemerková, Department of Business Economics and Management, School of Business Administration, Silesian University, Univerzitní nám. 1934/3, 733 40 Karviná, Czech Republic, e-mail: cemerкова@opf.slu.cz.

Liběna Čespivová

Acknowledgement

Publication of this paper was supported by SGS 6/2018 Economics Literacy of Business Entities. The support is gratefully acknowledged.

Úvod

Má-li člověk obstát v dnešním světě, těžko může být negramotný. Gramotnost chápeme jako klíčovou dovednost a klíčovou míru vzdělávání obyvatel. (Roser, M. and E. Ortiz-Ospina, 2018) Slovo gramotnost bývá skloňováno v nejrůznějších pádech a zmiňováno v nejrůznějších souvislostech. Pravděpodobně bude základní význam tohoto slova spojován se schopností číst a psát, popř. počítat. Jinými slovy, pokud jsme se naučili tyto dovednosti, tj. dokážeme text přečíst a následně mu také porozumět, pokud dokážeme myšlenky zapsat, řeknou o nás, že jsme gramotní. K tomu, abychom byli gramotní, tedy nestačí pouze znát jednotlivá písmena. Tato podoba gramotnosti představuje pro lidský život odrazový můstek. Zatímco v roce 1820 pouze 12% lidí na světě dokázalo číst a psát, dnes se podíl obrátil: pouze 17% světové populace zůstává negramotné. (Roser, M. and E. Ortiz-Ospina, 2018)

Často se lze v posledních letech setkat ještě s dalšími formami gramotnosti. K samotnému slovu gramotnost bývají přidáváná různá přídavná jména, která specifikují oblast, ve které by měl mít člověk, pokud tuto gramotnost má, jisté znalosti a dovednosti. Pokud zadáme do vyhledávače klíčové slovo „gramotnost“, objeví se gramotnost finanční, investiční, sociální, čtenářská a dokonce již předčtenářská, dále pak mediální, digitální, informační, zdravotní, přírodovědná, ekonomická, matematická, funkční,...

Výše uvedené konkretizace gramotnosti poukazují na fakt, že moderní doba vyžaduje mnohem více, než jen člověka, který umí číst a psát, vyžaduje člověka, který bude vybaven množinou znalostí, schopností a dovedností v oblastech, z nichž mnohé ještě pár desítek let nazpět neexistovaly nebo byly teprve v plenkách.

Každý občan má dnes možnost svobodně se rozhodnout, zda bude jako zaměstnanec pracovat pro nějakého zaměstnavatele, nebo bude podnikat a časem to bude on, kdo bude stát na té druhé straně, tj. on bude zaměstnavatelem svých zaměstnanců. Ale aby jeho cesta od myšlenky podnikat k založení firmy, která bude následně prosperovat, byla úspěšná, nepochybně k tomu potřebuje soubor specifických kompetencí, které by bylo možno souhrnně označit jako ekonomická gramotnost podnikatele. Otázkou tedy je: Které kompetence tvoří tuto gramotnost? A je situace v ČR, resp. SR ve věci ekonomické gramotnosti podnikatelů jiná než v západním světě? Cílem textu je proto pojednat o přístupu k vymezení podnikatelských kompetencí a definování pojmu ekonomická gramotnost podnikatele.

1. Gramotnost

Při bližším zkoumání podstaty ekonomické gramotnosti je potřeba vyjít ze slov, která toto slovní spojení vytvářejí. Začneme u slova gramotnost. V materiálech UNESCO z roku 1995 se uvádí, že jako gramotné jsou chápány osoby, které úspěšně získaly základní dovednosti v oblasti čtení, psaní a počítání, které jsou nezbytné pro osobní růst a soudržnost v rámci současných společností. (UNESCO, 1995)

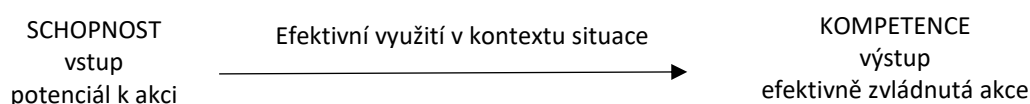
Obsahově se význam slova gramotnost od té doby příliš nezměnil. Tatáž myšlenka je pouze vyjádřena jinými slovy, např. Alberta Education definuje gramotnost jako schopnost, spolehlivost a ochotu zapojit se do jazyka za účelem získat, konstruovat a sdělit význam ve všech aspektech každodenního života. (Alberta Education, 2016) V Encyklopedii Britannica (2018) se můžeme dočíst, že gramotnost je schopnost komunikovat pomocí psaných, tištěných nebo elektronických značek nebo symbolů sloužících pro reprezentaci jazyka. Gramotnost je schopnost číst, psát, mluvit a poslouchat způsobem, který nám umožňuje účinně komunikovat a dát světu smysl. (National Literacy Trust, 2018)

Jinými slovy, být gramotný v tom základním slova smyslu znamená mít jisté kompetence, zde konkrétně v oblasti čtení a psaní, popř. počítání.

Pojem kompetence tvoří součást rétoriky odborné, politické i veřejné. Jeho jednoznačné a všeobecně akceptovatelné vymezení však způsobuje potíže. Významným autorem, který se zasloužil o rozvoj teoretické základny problematiky kompetencí, je bezesporu Boyatzis, v jehož pojetí se jedná o „schopnost člověka chovat se způsobem odpovídajícím požadavkům práce v parametrech daných prostředím organizace, a tak přinášet žádoucí výsledky“ (Armstrong, 1999).

Kompetence je soubor vědomostí, dovedností, schopností, vlastností a postojů, které umožňují jedinci dosahovat požadovaného výkonu. Kompetence v sobě zahrnuje předpoklady (vědomost, dovednosti, schopnosti, vlastnosti, postoje) i výkon (dosažení stanovených měřitelných výkonů). Rozvoj kompetencí je cílem vzdělávací, sociální i hospodářské politiky (Pilařová, 2016).

Veteška a Tureckiová (2008) definují kompetence jako jedinečnou schopnost člověka úspěšně jednat a dále rozvíjet potenciál na základě integrovaného souboru vlastních zdrojů, a to v konkrétním kontextu různých úkolů a životních situací, spojenou s možností a ochotou (motivací) rozhodovat a nést za svá rozhodnutí odpovědnost, viz obrázek č. 1.

Obr. 1: Souvislost mezi schopností a kompetencí
(Zdroj: Veteška, Tureckiová, 2008)

Právě ono využití potenciálu v kontextu situace zde sehrává významnou roli. V reálném světě lze nalézt celou řadu příkladů, kdy lidé byli potenciálně schopnější a zdaleka nedosáhli takových výsledků, jako ti, které mírou svého potenciálu převyšovali. Jinými slovy, např. vyšší IQ ještě není zárukou úspěchu. Je-li člověk vybaven potřebnými znalostmi, dovednostmi nebo duševními schopnostmi, ale neví kdy a jak je správně použít, nemůže dosáhnout kýženého úspěchu. Tyto příklady jen dokazují, že mezi schopnostmi a kompetencemi existuje rozdíl a že systémy vzdělávání a řízení podle kompetencí mohou být vhodnou alternativou, nebo rovnou náhradou směrů tradičních. (Veteška, Tureckiová, 2008)

Přidáme-li ke slovu gramotnost přídavné jméno vymezující nějakou oblast lidského života, pak zřejmě půjde o kompetence v této stanovené oblasti. (National Literacy Trust, 2018) Například zdravotní gramotnost bude zahrnovat kompetence nebo znalosti v oblasti péče o lidské zdraví.

Zaměříme-li se na ekonomickou gramotnost, lze očekávat jisté kompetence z ekonomické oblasti. Zde je však nutno rozlišit, zda se hovoří o ekonomické gramotnosti běžného občana, či zda budeme mít na mysli ekonomickou gramotnost podnikatele.

2. Ekonomická gramotnost běžného občana

Základy ekonomické gramotnosti by měly získávat již malé děti od svých rodičů. Ne všechny rodiče však lze za ekonomicky gramotné považovat. A pokud oni sami ekonomicky gramotní nejsou, těžko pak mohou kompetence ekonomické gramotnosti předávat svým dětem. Tyto se pak s touto formou gramotnosti setkávají poprvé až v rámci výuky na školách.

V ČR je ekonomická gramotnost občanů budována již na úrovni základního školství a je budována společně s gramotností finanční. K tomu účelu je využívána učebnice „Ekonomická a finanční gramotnost“, která je doplněna o pracovní sešity pro studenty a učitelské příručky pro pedagogy. Učebnice byla vytvořena ve spolupráci s Českou národní bankou a zpracovává Standardy finanční gramotnosti pro základní vzdělávání na základních školách a víceletých gymnáziích a zároveň naplňuje požadavky očekávaných výstupů pro téma Stát a hospodářství vzdělávacího oboru Výchova k občanství podle RVP ZV¹. Tato publikace vychází vstříc Systému budování finanční gramotnosti na základních a středních školách, materiálu vypracovanému na základě usnesení vlády a garantovanému MŠMT ČR. Na základě této publikace se žáci učí, jak nakládat s penězi, co to je inflace či jaká jsou základní práva spotřebitelů. K finančnímu vzdělávání může docházet buď v rámci stávající Výchovy k občanství, nebo mohou školy pro tuto náplň vyčlenit samostatný předmět. (Skořepová, Skořepa, 2008).

Na Slovensku se k budování ekonomické gramotnosti na základních školách a víceletých gymnáziích využívá akreditovaná učebnice „Finančno ekonomická gramotnosť“ autorů Vrtaňa a Bubelíny (2018). Tato učebnice je napsaná podle metodiky Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a lze pomocí ní získat informace ze světa finanční gramotnosti.

I přes zavedení výuky finanční a ekonomické gramotnosti na základních školách a víceletých gymnáziích, zůstává toto téma pro mnohé, zejména starší obyvatele tabu. Jinými slovy, je potřeba úroveň obyvatelstva v této oblasti zvýšit a občany tak vybavit potřebnými kompetencemi a znalostmi.

K tomuto účelů slouží celá řada různých kurzů. Jako příklad lze uvést kurz Ekonomická gramotnost nabízený jazykovou školou Hello. Tento kurz je určitou nadstavbou finanční gramotnosti a měl by se stát důležitou kompetencí moderního občana. Ekonomická gramotnost zahrnuje kromě finanční gramotnosti také schopnosti zajistit si příjem, zvažovat důsledky osobních rozhodnutí, orientovat se na trhu výrobních faktorů atd. Účastníci kurzu jsou postupně seznámeni s tematickými oblastmi, které každodenně ovlivňují jednotlivce i domácnost. V jednotlivých modulech jsou vymezeny základní charakteristiky tržní ekonomiky, vymezeny jednotlivé trhy (trh práce, přírodních zdrojů, kapitálu), na kterých vystupují domácnosti a které mohou ovlivňovat ekonomické fungování domácnosti. V rámci jednotlivých modulů jsou řešeny situace na jednotlivých trzích, které mohou komplikovat domácnostem jejich běžné fungování. Účastníci kurzu by po absolvování kurzu měli být schopni kvalifikovaně poradit v různých životních situacích jako je ztráta zaměstnání, investování na finančním trhu, stanovení ceny nemovitosti atd. Výstupem kurzu je Osvědčení o absolvování DVPP². (HELLO, 2018)

Na ekonomickou a finanční gramotnost obyvatel byl zaměřen například i projekt č. CZ.1.07/3.2.02/04.0001 s názvem Ekonomická a finanční gramotnost. Tento projekt byl realizován v letech 2013 a 2014. Jeho hlavním cílem bylo vytvoření čtyř vzdělávacích programů pro orientaci a vzdělání široké veřejnosti v oblasti ekonomické a finanční gramotnosti. Tento projekt se zaměřoval na další vzdělávání v Plzeňském kraji a byl určen lidem, kteří zastávali nebo chtěli zastávat pracovní pozice administrativních pracovníků, ekonomů, referentů ekonomických oddělení, či byli začínající podnikatelé nebo se na podnikání v nejbližší době připravovali. Výstupem projektu byl proškolený účastník, který bude lépe a efektivněji

¹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

² Další vzdělávání pedagogických pracovníků

vykonávat svoji práci a stane se konkurenceschopným zaměstnancem na současném trhu práce. (Dům techniky Plzeň, 2018)

3. Ekonomická gramotnost podnikatele

Aplikujeme-li Paretův princip na podnikatelské subjekty, pak do 5 let zkrachuje 80 podnikatelů ze sta. Proč tomu tak bude? Tito podnikatelé utratí peníze v nevhodnou dobu, na nesprávném místě, pro nevhodné zákazníky a investují do nevhodných produktů, tzn. do produktů, které nechtěl dostatečný počet platících zákazníků. A to všechno proto, že tito podnikatelé neměli ty správné kompetence k tomu, aby mohli založit úspěšný podnik. Jinými slovy nebyli to ekonomicky gramotní podnikatelé.

Pustit se do oblastí, se kterým nemáme žádnou zkušenost, s sebou vždy přináší jistou míru rizika. Některé oblasti jsou rizikové více, jiné méně. Zahájení podnikání spadá do skupiny vysoce rizikových aktivit a je spojeno s řadou překážek.

Jako jedna z překážek k zahájení podnikání je často udávána míra vzdělání. Studie Global Entrepreneurship Monitor (GEM), která proběhla několikrát i v ČR, každoročně uvádí, že za jednou třetinou neúspěchů či za více než 40 % nezahájených realizací podnikatelských plánů stojí právě bariéra vzdělání (Lukeš a Jakl, 2012). Jinými slovy, do podnikání se pouštějí lidé, kteří v dané oblasti nemají potřebné kompetence.

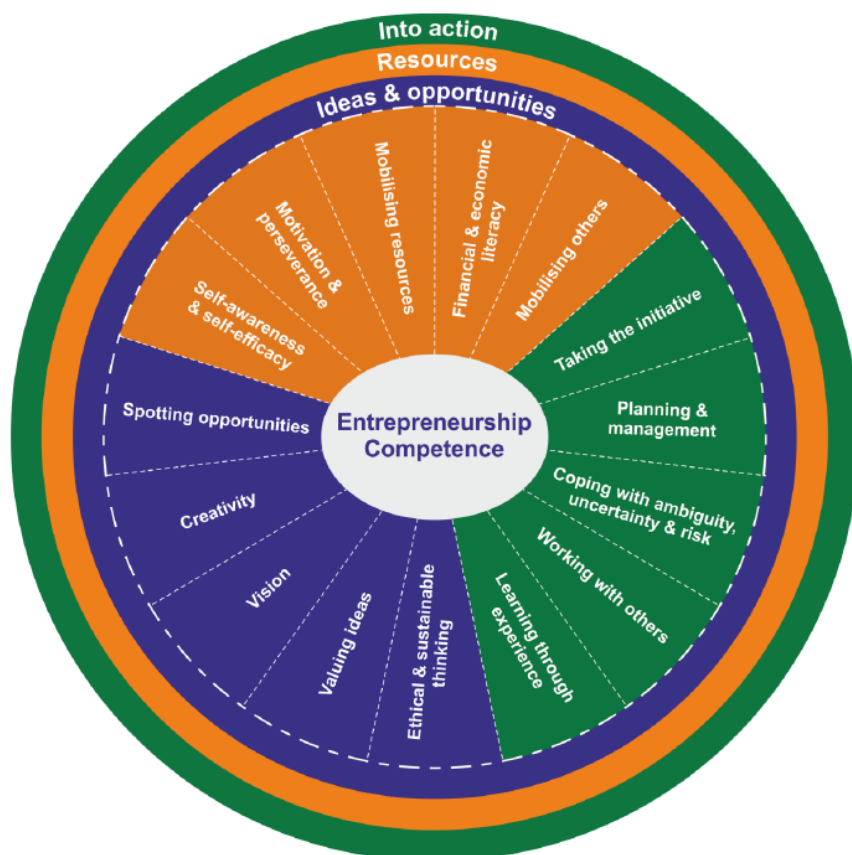
Aktivní podpora rozvoje podnikatelských kompetencí jde ruku v ruce s podnikatelským úspěchem (Bacigalupo a kol., 2016, Komarkova, Conrads and Collado, 2015). Podpora rozvoje podnikatelských kompetencí se jeví jako žádoucí jak v měřítku nadnárodním, tak v měřítku národním či regionálním, kdy celoživotní učení a zaměření profesně orientovaných studijních programů by mělo přispět k rozvoji podnikavosti, podnikatelských kompetencí a růstu samostatné podnikatelské činnosti absolventů (Fayolle, Gailly and Lassas-Clerc, 2006, Von Graevenitz, Harhoff and Weber, 2010, Šebestová, 2016, Weber, 2011).

Ekonomická gramotnost podnikatele je dána vymezením specifických podnikatelských kompetencí. Ekonomická gramotnost podnikatelských subjektů musí nutně reflektovat současné moderní trendy, které se odrážejí především v sektoru malých a středních podniků a politice jejich podpory.

Vymezení podnikatelských kompetencí a důraz kladený na rozvoj ekonomické gramotnosti podnikatelů můžeme již nalézt v roce 2003 v tzv. Zelené knize o podnikání (COM (2003) 27), na kterou navázal „Small Business Act“, uveřejněný v roce 2008, kdy bylo vymezeno osm základních kompetencí se zaměřením na znalostně orientovanou ekonomiku. Dokument „New Skills Agenda for Europe 2020“, s podtitulem „Společně pracovat na posílení lidského kapitálu, zaměstnatelnosti a konkurenceschopnosti“, přijatý evropskou komisí 10. 6. 2016, v tomto trendu jen pokračuje. V článku 3.1. „Zvyšování příležitostí ke vzdělávání“ je zdůrazněna potřeba více vzdělávání zaměřeného na praxi a partnerství mezi podniky a školami. (EU komise, 2018)

Soubor kompetencí v určeném poměru lze vyjádřit tzv. kompetenčním modelem. Jedná se o vhodnou kombinaci vědomostí, dovedností a dalších charakteristik osobnosti pro efektivní plnění úloh (Kubeš, Spillerová a Kurnický, 2004). Na obrázku č. 2 je zachycen model podnikatelských kompetencí Entrepreneurship Competence Framework, zkráceně EntreComp, který byl vyvinut v Joint Research Centre Evropské komise ve spolupráci s Directorate General for Employment, Social Affairs and Inclusion. Model EntreComp se skládá z 3 oblastí: Ideas and opportunities, Resources and Into action Každá oblast zahrnuje 5

kompetencí, které společně tvoří kompetenční základ pro podnikání. Největší důraz je kladen na zdroje pro podnikání a jejich optimalizaci, blíže viz Bacigalupo a kol., 2016.

Obr. 2: Podnikatelské kompetence
(Zdroj: Bacigalupo a kol., 2016)

Model EntreComp je pouze jedním z mnoha pokusů o to určit, které kompetence jsou pro úspěšné podnikání klíčové. I přes opakované snahy zde neexistuje konsensus a tudíž neexistuje obecně uznávaný soubor kompetencí, který by tvořily ekonomickou gramotnost podnikatelů a její definice. Vzhledem k tomu, že schopnosti se mohou přeměnit na kompetence v závislosti na kontextu, lze očekávat, že i lokalita spojená s mentalitou, obyčejí, zvyky atd. daného národa může sehrát významnou roli při této přeměně. Nepochybně nutno také zvážit faktor času různé další proměnné, které až s postupem času mohou poukázat na jiné, dříve neuvažované kompetence, a naopak jiném, v současnosti považované za významné, mohou být odsunuty do pozadí. Definování kompetencí pro ekonomickou gramotnost podnikatelů je tedy nekončící dynamický proces.

Chceme-li stanovit soubor kompetencí tvořících ekonomickou gramotnost podnikatele na území České republiky, pak cesta k tomuto cíli zřejmě povede přes primární výzkum. Pokud by se podařilo daný soubor kompetencí nalézt a definovat tak ekonomickou gramotnost podnikatelů, je pak v návaznosti na tuto definici možno navrhnout opatření týkající se zlepšení přípravy studentů, budoucích manažerů, vlastníků Start-Upů atd., na podnikatelskou činnost, tzn. adekvátní způsobem zasáhnout do náplně a způsobu výuky na ekonomicky zaměřených školách. Díky získaným výsledkům bude možno lépe propojit teoretickou část výuky s

praktickými příklady a zaměřit se na zjištěné výklenky v poskytovaném balíku vzdělávání pro podnikatelskou činnost.

Závěr

Ekonomickou gramotnost lze definovat jako soubor jistých kompetencí v ekonomické oblasti. Při bližším rozboru tohoto pojmu je nutno rozlišovat mezi ekonomickou gramotností běžného občana a ekonomickou gramotností podnikatele. Kompetence, které stačí běžnému občanu k životu, jen stěží budou postačovat k tomu, aby se tento občan změnil v úspěšného podnikatele. Založit podnik se mu možná podaří, ale otázkou zůstává trvale udržitelný rozvoj tohoto podniku.

Někdo samozřejmě může namítnout, že ve svém okolí ví o podnikateli, který se s žádnými či téměř nulovými znalostmi a dovednostmi rozhodl podnikat a jeho podnikání je úspěšné. V globálním měřítku se však jedná o výjimku potvrzující pravidlo, že ekonomická gramotnost podnikatelů je podmínkou nutnou k úspěšnému podnikání.

Zásadním problémem ale je, co rozumět pod pojmem ekonomická gramotnost podnikatele. Nepochybně by to měl být soubor jasně definovaných kompetencí. Takovéto soubory prezentované v tzv. kompetenčních modelech lze nalézt i v materiálech EU, neboť tato je si dobře vědoma významu podnikání pro další rozvoj Evropy. I přes snahy vytvořit kompetenční modely zaměřené na schopnost podnikatelů neexistuje žádný jednoznačně definovaný soubor kompetencí, který by definoval ekonomickou gramotnost podnikatele. Přitom je potřeba této definice a následný rozvoj klíčových kompetencí neoddiskutovatelná.

Dynamika společenského rozvoje a tím také podnikání jistě přinese nové požadavky na kompetence podnikatelských subjektů, které v důsledku toho nutně budou měnit. Tím z pohledu budoucnosti bude nezbytné věnovat trvalou pozornost fenoménu kompetencí s důrazem na vymezení změn, které mohou přinést požadavky na zcela nové dosud nedefinované kompetence a jiné mohou na významu částečně omezit či dokonce minimalizovat. Z toho plyne, že bude nezbytné rovněž kontinuálně věnovat pozornost výuce podnikatelských kompetencí, které budou odrážet aktuální trendy a tyto zpřístupňovat nově se připravujícím podnikatelům.

References

- [1] Alberta Education, 2016. *What is literacy?* [online]. [2018-09-10]. Available from: <https://education.alberta.ca/literacy-and-numeracy/literacy/everyone/what-is-literacy/?searchMode=3>
- [2] Armstrong, M., 1999. *Personální management*. Praha: Grada.
- [3] Bacigalupo and kol., 2016. *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework*. Luxembourg: Publication Office of the European Union.
- [4] Dům techniky Plzeň. Ekonomická a finanční gramotnost. [online]. [2018-09-20]. Available from: <http://www.dtplzen.cz/katalog/projekty-evropske-unie/ekonomicka-a-financni-gramotnost.htm>
- [5] Encyclopaedia Britannica, 2018. *Literacy*. [online]. [2018-09-11]. Available from: <https://www.britannica.com/topic/literacy>
- [6] EU komise. *Akční plán: Financování udržitelného růstu*. [online]. [2018-09-20]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0381&from=EN>

- [7] Fayolle, A., B. Gailly and N. Lassas-Clerc, 2006. Assessing the impact of entrepreneurship education programmes: A new methodology. *Journal of European Industrial Training*. Vol. 30, No 9, pp. 701–720.
- [8] HELOO. Ekonomická gramotnost. [online]. [2018-09-20]. Available from: <https://www.hello.cz/cs/projekty-a-vzdelavani/programy-dalsiho-vzdelavani-pedagogickych-pracovniku/dvpp-ekonomicka-gramotnost>
- [9] Komarkova, I., J. Conrads and A. Collado, 2015. *Entrepreneurship Competence: An Overview of Existing Concepts, Policies and Initiatives. In-depth case study report. JRC Technical Reports*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- [10] Kubeš, M., Spillerová, D. and R. Kurnický, 2004. *Manažerské kompetence: Způsoblosti výjimečných manažerů*. Praha: Grada.
- [11] Lukeš, M. and M. Jakl, 2012. *Podnikání v České republice*. Praha: Oeconomica.
- [12] National Literacy Trust. *What is Literacy?* [online]. [2018-09-11]. Available from: <https://literacytrust.org.uk/information/what-is-literacy/>
- [13] Oxford: *English Oxford Living Dictionaries*. [online]. [2018-09-20]. Available from: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/literacy>
- [14] Pilařová, I., 2016. *Leadership and management development*. Praha: Grada.
- [15] Roser, M. and E. Ortiz-Ospina, 2018. *Literacy*. [online]. [2018-09-10]. Available from: <https://ourworldindata.org/literacy>
- [16] Šebestová, J., 2016. The Conflict between Strategic Method Application and Theoretical Knowledge in Small and Medium Sized Companies: The Case of the Czech Republic. *Business: Theory and Practice / Verslas: Teorija ir Praktika*. Vol. 17, No 2, pp. 101-108.
- [17] Skořepová, E. and M. Skořepa, 2008. *Finanční a ekonomická gramotnost*, Mníšek pod Brdy: Scientia.
- [18] UNESCO, 1995. *Compendium of Statistics on Illiteracy – 1995 Edition*. [online]. [2018-09-10]. Available from: <http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001123/112344eb.pdf>
- [19] Veteška, J. and M. Tureckiová, 2008. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada.
- [20] Von Graevenitz, G., D. Harhoff and R. Weber, 2010. The effects of entrepreneurship education. *Journal of Economic Behavior & Organization*. Vol. 76, No 1, pp. 90–112.
- [21] Vrtaňa, D. and O. Bubelíny, 2018. *Finančno ekonomická gramotnosť*. Žilina: Poradca podnikateľa.
- [22] Weber, R. 2011. *Evaluating entrepreneurship education*. Munich: Springer.